

MAGYAR MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI LEXIKON

középkor és kora újkor

X.

reneszánsz–Szeben nyomdászata

Főszerkesztő
KŐSZEGHY PÉTER

BALASSI KIADÓ
BUDAPEST, 2010

hogy becsületes temetése legyen, „verseket mondasson, betévén beliek sok, keserves sorsomat, s gyermekségemtől való keserves bujdosásimat, uramért tett keserves nyomorúságimat”, „Krasnau [?] Imre jól tudja csinálni magyar és tót verseket, kérem, véle csináltassa tótul és magyarul, ki is nyomtattassa mind az kettőt.” Szintén gyakorlott verselőre vall, hogy az anya leányától való búcsúszavai közé zökkenőmentesen illeszkednek → Gyöngyösi István *Kemény János*-versének legszébb elmélkedő sorai az elmúlásról (Mások könyv, 5. rész).

Művei és kiad.: *Siralmas beszélgetések...*, Debrecen, 1703 (RMK I 1684/a; a szülei halálára írt halotti búcsúztatók; a versek kézírata a pozsonyi állami levéltárban, a Kálisch család okirattárának a Zay családra vonatkozó anyagában: Thurzoiana. Fasc. LXI); *Srdečné a veľmi žalostivé slzy...*, Zsolna, é. n., modern kiadása: Rudo BRTÁN, Liptovský Mikuláš, 1948 (a szülei halálára írt halotti búcsúztatók); KOVÁCS Sándor, II. (sic!) *Petrőczy István és Révay Erzsébet levelei 1690–1699*, Bp., 1916; *Petrőczy István úrnak temetésekor elmondott végső búcsúszása*, részlet, in *A kuruc küzdelmek költészete*, kiad. VARGA Imre, Bp., 1977, 96–97, 116–117, 222. sz. (fogalmazványa és tisztázata a pozsonyi állami levéltárban: Zay Archiv. Thurzoiana. Fasc. LXI, Nro 1, K. 2); RMKT XVII/14, 1991, 18., 51., 82., 109–112. sz.

Irod.: DEÁK Farkas, *Magyar hölgyek levelei 1515–1709*, Bp., 1879; ESZE Tamás, *Egy fejezet a Rákóczi-szabadságharc könyv- és irodalomtörténetéből. A debreceni tipográfia termése 1703–1705*, Bp., 1964; *A kuruc küzdelmek költészete*, i. m.; RMKT, XVII/14, 1991; KILIÁN István, *A régi magyar képvers*, Miskolc–Bp., 1998; FUKÁRI Valéria, *Révay Erzsébet második házassága*, Új Szó, 2005. ápr. 23., 11; máj. 28., 11.

Jankovics József

Révay Ferenc (†1656/57)

Könyvgyűjtő, királyi tanácsos, Turóc m.-i főispán. R. Gábor és Thurzó Katalin fia. 1598–99 között vlsz. a krakkói egyetem hallgatója volt. Hazatérte után szklabiniai várban élt, s mint Turóc m. örökös ispánja gazdálkodással foglalkozott.

~ tekintélyes könyvgyűjteménnyel rendelkezett, amelyről egy 1651-ben felvett jegyzék szolgál információkkal. ~, elégedetlen lévén fiaival, 1649-ben kényeztette Turóc m.-nél, hogy halála után egyikük se lehessen turóczi ispán. A családi könyvtár sorsáért aggódó fiúk (Dániel, Imre, Miklós és István) ekkor kérték III. Ferdinándtól a szklabiniai várban lévő magánkönyvtár összeíratását. A könyvjegyzéket Dragovics Márton készítette el 1651. okt. 21-én.

A 313 tételes jegyzék nagy műveltség-re vall. A többgenerációs gyűjtemény hagyományos témájú könyveket tartalmaz: bibliák, teológia, történelem, jog, ókori görög és latin szerzők, valamint tan-könyvként használt művek találhatók benne. A luth. család felekezetéhez illő gyűjteményt állított össze, ámbar a prot. teológiai anyag nem mondható igazán naprakésznek. A könyvtár a kor sok más főnemesi könyvtárához hasonlóan szét-szóródott, a kötetek Mo. és Szlovákia több intézményébe kerültek.

Irod.: Adattár XVI–XVIII/13, I, 1986, 157–164; Klára KOMOROVÁ, *A Révay család könyvtára Szklabinán*, in *Kék vér, fekete tinta. Arisztokrata könyvgyűjtemények, 1500–1700*, szerk. MONOK István, Bp., 2005.

Zvara Edina

Révay László, br. (Madocsány, 1600. febr. 7.–Beckő?, 1667)

Naplóíró, császári-királyi tanácsos és hadi biztos, többször királyi biztos. Apja R. Márton, anyja Esterházy Zsófia. Szentpéteren, Turócszentmártonban, Körmöcbányán, 1615–18-ban Bártfán tanult. 1619 tavaszától anyai nagybátyja, →Esterházy Miklós szolgálatában állt. Esterházy oldalán részt vett a nagykarolyi béketárgyalásokban, itt került kapcsolatba Bethlen Gáborral, aki 1620-ban Konstantinápolyba küldte. Még abban az évben visszatért Esterházyhoz, és nyolc évig maradt mellette. Haláláig bizalmas embere volt, az ő hatására katolizált 1627-ben. Számos fegyveres akcióban vett részt ura mellett, Esterházy kezdeményezésére több ízben kapott királyi biztosi megbízatást. Napló formában